

Rembrandt, De twaalfjarige Jezus in de tempel, tekening met pen en inkt, plm. 1652, 18,9 x 25,9 cm, Parijs, Louvre

OVER REMBRANDT

Anne Marijke
Spijkerboer

Een eigenwijs knaapje

Om 2006 als Rembrandt-jaar te vieren verschijnt van de hand van Anne Marijke Spijkerboer in ieder nummer van Interpretatie een artikel 'Over Rembrandt'.

Wanneer het gaat over Rembrandt en leermeesters is er één bijbelscène die bij uitstek in aanmerking komt. De schilder heeft zich verschillende keren bezig gehouden met Jozef en Maria die hun zoon zoeken wanneer hij in de synagoge blijkt te doceren. Hoe gedraagt een kind zich op zo'n moment, heeft hij zich zichtbaar afgevraagd. En wat doen gerespecteerde geleerden, wanneer opeens een turf in hun gezelschap met gezag begint te oreren? Ik heb zeker drie etsen en twee tekeningen van deze episode kunnen vinden, waarin Rembrandt van alles uitprobeert: Jezus als een oud kind, als een bedreigde scholier, als een engelachtig wezen en een beetje als Jozef tegenover zijn broers. Ook bij de schriftgeleerden exploreert Rembrandt allerlei gedrag: zich een airtje gevend ('Moeten wij dit serieus nemen?'), afstandelijk, onverschillig, peinzend, aandachtig, maar ook een dreigende houding aannemend. Op deze tekening uit het Louvre is nog weer een andere variant zichtbaar. Een eigenwijze Jezus zit met een blond hoofdje rechts van het midden zo half op een smal bankje of een richel, zoals je die in bushaltes ziet. Hij wijst naar een grote man die breeduit en voorovergebogen zit en op zichzelf wijst. ('Who, me?') Omdat Rembrandt diens

gezicht met fijne lijntjes arceert, is het alsof de man rood aanloopt. Wordt hij door Jezus ergens van beschuldigd? Schrikt hij omdat het woord rechtstreeks tot hem gericht wordt? De doorlopende lijn boven zijn ogen wijst naar ergernis, of zorg.

Ook de andere schriftgeleerden zijn het aanzien waard. De man met de zwarte hoofdbedekking vooraan zit met zijn kin wat teruggetrokken (sceptis?). Achter hem hangt er één met zware kringen onder de ogen over een balustrade: zijn voor hem alle dingen 'onuitsprekelijk vermoeiend' geworden? Vooraan, dicht bij de kijker, zit een schematisch aangeduide figuur op een bank met de rug naar ons toe, met de rechterhand aan zijn oor als een oude man die wat doof aan het worden is. Rechtsboven verschijnen Maria en Jozef wanneer ze Jezus eindelijk hebben gevonden. Jozef is nu eens niet heel oud en klemt zich met de linkerhand aan de rand vast. Het lijntje van zijn mond doet sceptisch aan, hoe kan het ook anders?

Rembrandt tekende dit toen zijn zoon Titus twaalf jaar oud was. Een verbinding tussen Jezus en Titus ligt hier dus voor de hand. Hoe moet het zijn om je voor te stellen dat je eigen zoon zoveel bevreemding, sceptis en afstandelijkheid teweegbrengt?